

The effect of ownership structures and governance characteristics on the company's sustainability report

Hamed Yadegari far¹, Masood Fooladi²

Received: November 1, 2023

Accepted: December 21, 2023

Abstract

Purpose: Managers can strategically use the disclosure of corporate social responsibility and sustainability to hide their opportunistic behavior. Based on this, it is necessary to implement a monitoring mechanism to improve the social responsibility disclosure situation. Therefore, the purpose of this research is to investigate the impact of ownership structures and governance characteristics on the company's sustainability report.

Methodology: In order to test the hypotheses, a sample consist of 169 companies listed on the Tehran Stock Exchange during the years 2015 to 2021 was selected and a panel data multiple regression model was used.

Findings: Findings of this study show that there is no positive relationship between the board size, the number of board meetings and the company's sustainability report. There is no positive and significant relationship between the ratio of independent members of the board of directors and the company's sustainability report. Also, there is no significant relationship between government ownership and the company's sustainability report. There is no positive relationship between the size of audit firm and the company's sustainability report.

Originality: Findings of this study may help investors and other users of accounting information to better understand the effect of board of directors on the long-term sustainability of companies and is important in their decision-making.

Keywords: Corporate sustainability report, governance characteristics, ownership structures.

JEL Classification: M41

1. Master's student, Department of Accounting, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran. (Corresponding Author).
(hamed.yadegarifar@gmail.com)

2. Assistant Professor, Department of Accounting, Shahin Shahr Branch, Islamic Azad University, Shahin Shahr, Isfahan, Iran. (foladim57@gmail.com)

تأثیر ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی بر گزارش پایداری شرکت

حامد یادگاری فر^۱، مسعود فولادی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۱۰

چکیده

هدف: مدیران می‌توانند به‌طور استراتژیک از افشای مسئولیت اجتماعی و پایداری شرکت برای پنهان کردن رفتار فرصت‌طلبانه خود استفاده کنند. بر این اساس لازم است که سازوکاری نظارتی برای بهبود وضعیت افشای مسئولیت اجتماعی وارد عمل شود. لذا هدف این پژوهش بررسی تأثیر ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی بر گزارش پایداری شرکت است.

روش‌شناسی: به‌منظور دستیابی به این هدف، پنج فرضیه تدوین شد. جهت آزمون فرضیه‌ها نمونه‌ای متشکل از ۱۶۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ انتخاب گردید و مدل رگرسیونی چندگانه مبتنی بر داده‌های ترکیبی به کار برده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین اندازه هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود ندارد. بین نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد. همچنین بین مالکیت دولت و گزارش پایداری شرکت رابطه معناداری وجود ندارد. بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود ندارد.

دانش افزایی: این موضوع می‌تواند راهنمایی برای سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری برای درک بهتر تأثیر نوع هیئت مدیره بر پایداری بلندمدت شرکت‌ها باشد و در تصمیم‌گیری آنها راهگشا شود.

کلیدواژه‌ها: ساختارهای مالکیت، گزارش پایداری شرکت، ویژگی‌های حاکمیتی.

طبقه‌بندی موضوعی: M41

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول). (hamed.yadegarifar@gmail.com)

۲. استادیار، گروه حسابداری، واحد شاهین شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهین شهر، اصفهان، ایران. (foladim57@gmail.com)

مقدمه

حاکمیت شرکتی به تصمیمات استراتژیک شرکت مربوط می‌شود و چگونگی ساختار حاکمیت شرکتی و ساختار مالکیت در شکل‌گیری نگرش سازمان در ورود به فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی اثرگذار است. شرکت‌هایی که اطلاعات پایداری خود را منتشر می‌کنند در طول سال‌های گذشته در سراسر جهان افزایش چشمگیری داشته است. رابطه حاکمیت شرکتی و ساختار مالکیت و گزارشگری پایداری حوزه مهمی برای مطالعه است و این حوزه سبب افزایش حسن شهرت، سودآوری، بهبود شفافیت و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود. حاکمیت شرکتی و ساختار مالکیت و گزارشگری پایداری بر اهمیت دستیابی به اهداف بلندمدت اجتماعی، محیطی و ارزش‌های تجاری تأکید می‌کنند که این موضوع خود به ارتقاء تداوم کسب و کار و مشروعیت آن در جامعه کمک می‌کند. مفهوم مسئولیت اجتماعی، زیست محیطی و حاکمیتی و افشاء، موضوعاتی در هم تنیده و مرتبط هستند که سبب اطمینان از حاکمیت بهتر می‌شوند (کومار و همکاران، ۲۰۲۲). این پژوهش در محیط بازار سرمایه ایران که دولت در ساختار مالکیت شرکت‌ها حضور فعال دارد انجام شده و تلاش می‌کند با معرفی نقش ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی بر گزارش پایداری شرکت، حوزه تحقیقاتی ساختار مالکیت و حاکمیت شرکتی را بسط دهد.

گزارشگری پایداری به‌طور فزاینده به عنوان عاملی مهم برای بهبود پایداری شرکت شناخته می‌شود. امروزه اهمیت مفهوم پایداری با توجه به ابعاد مختلف آن به اندازه‌ای است که سازمان‌ها و نهادهای زیادی در سطح جهان به این موضوع توجه دارند (معصومی و همکاران، ۱۳۹۷). پایداری، سودآوری بلندمدت یک واحد تجاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و باید به‌عنوان دارایی‌های راهبردی واحد تجاری قلمداد شود. پایداری، نقش مهمی را در حفظ روحيات و امید به آینده در ذینفعان ایفا می‌کند (اراس و گروثر^۲، ۲۰۰۸). امروزه اهمیت مفهوم پایداری با توجه به ابعاد مختلف آن به اندازه‌ای است که سازمان‌ها و نهادهای زیادی در سطح جهان به این موضوع توجه دارند؛ برای نمونه، فدراسیون بین‌المللی حسابداران نیز در نشست‌های اعضای خود به این موضوع توجه ویژه‌ای داشته و حتی چارچوب نظری نیز برای مفهوم پایداری تعریف کرده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد طراحی گزارشگری پایداری شرکت‌ها دارای اهمیت باشد. ضرورت انجام این پژوهش آن است که در حال حاضر در ایران هیچ‌گونه مقررات اجباری یا دستورالعملی برای افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری وجود ندارد و سطح افشای این شاخص‌ها در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بسیار پایین است. همچنین در حال حاضر، شاخص‌های مرتبط با فعالیت‌های پایداری به دلیل ناتوانی نظام گزارشگری مالی سنتی به‌طور مناسب افشا نمی‌شود. این ناتوانی به‌گونه‌ای است که در حال حاضر تقاضای زیادی برای تغییر در هدف گزارشگری مالی سنتی به سمت گزارشگری پایداری مبتنی بر اطلاعات اجتماعی و زیست محیطی به وجود آمده است (فخاری و همکاران، ۱۳۹۶). این موضوع سبب شده است افزون بر طرح شیوه‌های گزارشگری جدید، نیاز به پژوهش‌های گسترده‌ای در این حوزه نیز احساس شود.

نتایج پژوهش حاضر از آنجا که می‌تواند موجب بسط مبانی نظری پژوهش‌های گذشته در حوزه مطالعات پایداری در کشورهای در حال توسعه نظیر ایران شود و همچنین نشان می‌دهد که تا چه اندازه هر یک از ویژگی‌های هیئت

مدیره و ساختار مالکیت، می‌تواند بر افشای جنبه غیرمالی پایداری (شامل ابعاد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی) اثرگذار باشد و این موضوع می‌تواند موجب درک بهتر سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری از تأثیر نوع هیئت مدیره با پایداری بلندمدت شرکت‌ها شده و در تصمیم‌گیری آنها راهگشا باشد، دارای اهمیت است. علی‌رغم اهمیت این نوع گزارشگری در سایر کشورها، در ایران این نوع گزارشگری تاکنون جنبه داوطلبانه داشته است. از این رو با توجه به ضرورت این نوع گزارشگری لازم است که موضوع گزارشگری پایداری و عوامل مؤثر بر آن در بازار نوظهور ایران مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به ماهیت دولتی اکثر شرکت‌ها و ساختار هیئت مدیره متفاوت در شرکت‌های ایرانی نسبت به سایر شرکت‌های کشورهای دیگر، مطالعه در مورد تأثیر ویژگی‌های حاکمیتی و ساختار مالکیت بر گزارشگری پایداری می‌تواند از زمینه‌های تحقیقاتی مناسب و ضروری باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

با گسترش روزافزون نیازهای اطلاعاتی درباره عملیات واحدهای تجاری، ارائه صورت‌های مالی به روش سنتی، پاسخگوی همه نیازهای استفاده‌کنندگان نیست. گزارشگری مالی سنتی نه تنها اطلاعات کاملی را برای پاسخگویی فعالیت‌های تجاری در اختیار نمی‌گذارد، حتی از ارائه کافی و مناسب عملکرد اقتصادی و ارزش تجاری یک شرکت نیز ناتوان است (ستایش و مهتری، ۱۳۹۷). به عبارت دیگر، با گسترش فعالیت‌های تجاری در جهان، استفاده از سیستم‌های حسابداری سنتی امروزی، امکان اندازه‌گیری و سنجش آثار خارجی عملیات سازمان را با دشواری مواجه کرده است. سیستم‌های حسابداری سنتی، عملکرد واحد تجاری را از جنبه‌های خاص ارزیابی می‌کند؛ به طوری که نمی‌تواند در برگیرنده آثار محیطی و اجتماعی سازمان‌ها باشد. یک راه حل مهم برای تأمین این نیازها، گزارشگری پایداری است (عبدی و همکاران، ۱۳۹۸). گزارش پایداری، گزارشی سازمانی است که اطلاعاتی درباره عملکرد اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی را در اختیار می‌گذارد. عملکرد پایداری، امروزه مسئله‌ای اساسی برای بسیاری از شرکت‌ها و صنایع مهم محسوب می‌شود و هرچند این عامل با ماهیت متغیر و پویای محیط‌های رقابتی امروزی در تناقض به نظر می‌رسد؛ اما سازمان‌ها با وجود تغییرات مستمر، چالش رقابت دائمی و تلاطم همیشگی پیش روی آنها، راهی جز قرار گرفتن در مسیر توسعه ندارند. رسیدن به این سطح از توسعه به واسطه دستیابی به عملکرد پایداری در شرکت امکان‌پذیر است (بورلاکس و همکاران^۱، ۲۰۱۴). مدیران می‌توانند به طور استراتژیک از افشای مسئولیت اجتماعی و پایداری شرکت برای پنهان کردن رفتار فرصت‌طلبانه خود استفاده کنند (چوی و همکاران^۲، ۲۰۱۳). بر این اساس لازم است که سازوکاری نظارتی برای بهبود وضعیت افشای مسئولیت اجتماعی وارد عمل شود (کارمانو و وافیز^۳، ۲۰۰۵). نظام راهبری شرکت با مکانیزم‌های برون سازمانی و درون سازمانی می‌تواند به اعمال مدیریت مؤثر، کاهش مشکلات عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش اعتماد سهامداران منجر گردد (لیم^۴، ۲۰۱۱).

هیئت مدیره یکی از حیاتی‌ترین جنبه‌های مکانیزم حاکمیت شرکتی برای اطمینان از رفتار تجاری مسئولانه است. محققان مختلفی که تأثیر اندازه هیئت مدیره بر افشای پایداری را بررسی کرده‌اند، رابطه مثبتی بین این دو پیدا کرده‌اند

1. Bourlakis et al.
2. Choi et al.
3. Karamanou & Vafeas
4. Lim

(سعید و همکاران^۱، ۲۰۰۹؛ شمیل و همکاران^۲، ۲۰۱۴). بر اساس دیدگاه تئوری مشروعیت، تعداد زیادی از اعضای هیئت مدیره تخصص بیشتری را به وجود می‌آورد و گزارش پایداری بهتری را برای رسیدگی به مسائل پاسخگویی و مشروعیت تضمین می‌کند (محمود و اورزالین^۳، ۲۰۱۷). بنابراین انتظار می‌رود که اندازه هیئت مدیره بر افشای پایداری شرکت‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

ادبیات قبلی در مورد حاکمیت شرکتی نشان می‌دهد که نسبت بالاتری از مدیران مستقل در هیئت مدیره مکانیزم حاکمیت شرکتی و اثربخشی هیئت مدیره را بهبود می‌بخشد. بر اساس دیدگاه نظریه نمایندگی، مدیران مستقل در نظارت بر رفتار اجتماعی مدیران و کاهش مشکلات نمایندگی کمک می‌کنند (باراکو و همکاران^۴، ۲۰۰۶؛ شمیل و همکاران، ۲۰۱۴؛ الفاروغ و آهولو^۵، ۲۰۱۷). ماهیت غیرمالی موقعیت مدیر مستقل آنها را تشویق می‌کند تا از نیازهای اجتماعی ذینفعان بیرونی حمایت کنند. هیئت‌های با مدیران مستقل تر بر مسائل گزارشگری پایداری تمرکز می‌کنند تا تصویر شرکت را بهبود بخشند و همچنین بر مدیران برای گزارش اطلاعات پایداری بهتر تأثیر می‌گذارند (بروکس و اویکونومو^۶، ۲۱۰۸؛ لیو و ژانگ^۷، ۲۰۱۷). بنابراین انتظار می‌رود که نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره بر افشای پایداری شرکت‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

طرفداران دیدگاه تئوری نمایندگی پیشنهاد می‌کنند که دفعات بیشتر جلسات هیئت مدیره با نظارت بهتر همراه است و بنابراین ممکن است به طور مثبت بر افشای کیفیت پایداری شرکت‌ها تأثیر بگذارد (شمیل و همکاران، ۲۰۱۴). فراوانی جلسات هیئت مدیره شاخص مهمی از فعالیت هیئت مدیره و میزان نظارت مدیریتی است. تصور می‌شود که جلسات مکرر هیئت مدیره باعث افزایش مشارکت هیئت مدیره در فعالیتهای تجاری می‌شود و مدیران را تشویق می‌کند تا به جای صرفاً سهامداران، منافع همه سهامداران را در نظر بگیرند (لیو و ژانگ، ۲۰۱۷). به طور گسترده پذیرفته شده است که جلسات مکرر هیئت مدیره باعث افزایش هماهنگی، ارتباطات و کاهش هزینه نمایندگی می‌شود (جیزی و همکاران^۸، ۲۰۱۴). فراوانی تعداد جلسات هیئت مدیره به دلیل تأثیر بالقوه آن بر میزان گزارش‌دهی پایداری در مطالعات قبلی توسط جیزی و همکاران (۲۰۱۴) و الشبیلی و همکاران^۹ (۲۰۱۹) گزارش شده است. بنابراین انتظار می‌رود که تعداد جلسات هیئت مدیره بر افشای پایداری شرکت‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

ساختار مالکیت در ادبیات حاکمیت شرکتی دارای یک جایگاه هسته‌ای و مشخص است. تعیین نوع ساختار مالکیت و ترکیب سهامداران شرکت یک ابزار کنترل و اعمال حاکمیت در شرکت‌هاست (پیرایش و اشتري، ۱۳۹۶). مطالعات تجربی قبلی بر اساس رابطه بین نوع مالکیت و میزان افشای پایداری نشان داد که شرکت‌های دولتی به احتمال زیاد اطلاعات پایداری بالاتری را افشا می‌کنند زیرا در معرض بررسی انتقادی عمومی قرار دارند (الشبیلی و همکاران، ۲۰۱۹). بر اساس دیدگاه تئوری مشروعیت، شرکت‌های دولتی بیشتر نگران تصویر عمومی و مشروعیت

1. Said *et al.*
2. Shamil *et al.*
3. Mahmood & Orazalin
4. Barako *et al.*
5. Al Farooque & Ahulu
6. Brooks & Oikonomou
7. Liu & Zang
8. Jizi *et al.*
9. Alshbili *et al.*

سازمانی هستند. بنابراین، آنها تمایل بیشتری به گزارش اطلاعات پایداری دارند (سعید و همکاران، ۲۰۰۹؛ خان و همکاران^۱، ۲۰۱۳؛ دیسانایاک و همکاران^۲، ۲۰۱۶). بنابراین انتظار می‌رود که مالکیت دولتی بر افشای پایداری شرکت‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

حسابرسی به عنوان یک سازوکار اجتماعی، برای کمک به نظارت و کنترل رفتار مدیران و به عنوان ابزار نظارتی دولت‌ها است (صالحی و عبدلی محمودآباد، ۱۳۹۷). ادبیات قبلی حاکی از آن است که حسابرسی خارجی نقش مهمی در ارائه افشای شفاف و باکیفیت شرکت ایفا می‌کند. مؤسسات حسابرسی بزرگ، بیشتر از شرکت‌های کوچکتر در معرض خطرات دعوی قضایی قرار دارند، بنابراین، مشتریان را تشویق می‌کنند تا افشای جامعی را ارائه دهند و از همه هنجارهای گزارشگری پیروی کنند. از منظر تئوری نمایندگی، حسابرسی خارجی حساب‌ها، توسط شرکت‌های حسابرسی بزرگ یک مکانیزم حاکمیتی مؤثر برای بررسی عملکرد مدیران و بهبود اعتبار شیوه‌های گزارش‌دهی شرکتی است (الفاروخ و آهولو، ۲۰۱۷؛ حمای و هندیدجانی‌زاده^۳، ۲۰۲۰). الحلابی و حسینی^۴ (۲۰۱۵) و اورالین و محمود^۵ (۲۰۱۸) به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های حسابرسی شده توسط شرکت‌های حسابرسی بزرگ بین‌المللی، اطلاعات پایداری بالاتری را افشا می‌کنند. بنابراین انتظار می‌رود که اندازه مؤسسه حسابرسی بر افشای پایداری شرکت‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

لذا با توجه به مطالب فوق، هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ به این سوال است که ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی بر گزارش پایداری شرکت چه تأثیری دارد؟

پژوهش‌های خارجی

آپیاگی و همکاران^۶ (۲۰۲۳) پژوهشی با عنوان تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد گزارش‌دهی یکپارچه و عملکرد پایدار انجام دادند. این مطالعه آزمایشی را با استفاده از نمونه‌ای از ۱۳۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار آفریقای جنوبی از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۶ مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی انجام داد. نتایج حاکی از آن است که اثربخشی هیئت مدیره و کیفیت حسابرسی خارجی از عوامل مهم تعیین‌کننده کیفیت گزارش‌دهی یکپارچه می‌باشند. همچنین عملکرد پایداری شرکت تأثیر قوی بر کیفیت گزارش‌دهی یکپارچه دارد.

کومار و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان تأثیر ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی برای گزارش پایداری شرکت طی سال‌های ۲۰۱۵ الی ۲۰۱۹ با استفاده از ۵۳ شرکت فهرست شده در بورس ملی هند و تحلیل رگرسیون حداقل مربعات معمولی مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه نشان داد که مالکیت دولت و دفعات جلسات هیئت مدیره دو عامل مهم هستند که به طور قابل توجهی بر میزان افشای اطلاعات پایداری شرکت‌ها تأثیر می‌گذارند. با این حال، اندازه هیئت مدیره و اندازه مؤسسه حسابرسی بر روی شیوه‌های گزارشگری پایداری تأثیر قابل توجهی نداشت. به طور غیرمنتظره، تعداد بیشتر مدیران مستقل، افشای پایداری شرکت‌ها در هند را بهبود نمی‌بخشد.

1. Khan *et al.*
2. Dissanayake *et al.*
3. Hammami & Hendijani Zadeh
4. El-Halaby & Hussainey
5. Orazalin & Mahmood
6. Appiagyei *et al.*

بدرالحیدر و نیشیتانی^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان ساختار مالکیت، حاکمیت شرکتی، و اطمینان در گزارش‌دهی پایداری، با استفاده از فرضیه‌های تئوری ذینفعان، تأثیر ساختار مالکیت (ترکیب مؤسسه مالی، شرکت تجاری و سرمایه‌گذاران خارجی) و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی (اندازه هیئت مدیره و استقلال) را بر روی شیوه‌های اطمینان در گزارش‌دهی پایداری شرکت‌های فهرست شده در بورس اوراق بهادار توکیو را به روش رگرسیون لاجیت مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که گروه‌های مختلف سهامداران و مدیران هیئت‌مدیره مستقل می‌توانند مدیریت را تشویق کنند تا گزارش‌های پایداری معتبر را با اطمینان منتشر کنند، که نشان می‌دهد مالکیت نهادی، استقلال هیئت‌مدیره و تضمین پایداری نقش‌های مکمل در تضمین مسئولیت‌پذیری مدیریتی در قبال ذینفعان خارجی دارند.

نگوین و همکاران^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان هیئت مدیره و عملکرد پایداری شرکت، تأثیر ساختار هیئت مدیره بر ابعاد اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی عملکرد پایداری شرکتی را بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌های بازارهای نوظهور آسیای شرقی بین سال‌های ۲۰۱۱ الی ۲۰۱۶ از دیدگاه تئوری‌های نمایندگی و ذینفعان بررسی کردند. این پژوهش با استفاده از تعداد مشاهدات ۱۵۹۶ سال-شرکت و با استفاده از روش رگرسیون چندگانه انجام شد. یافته‌ها حاکی از این است که رابطه معناداری بین سه ویژگی هیئت مدیره (اندازه هیئت مدیره، نسبت مدیران مستقل و دوگانگی مدیرعامل) و بعد اقتصادی عملکرد پایداری وجود ندارد. اندازه هیئت مدیره و نسبت مدیران مستقل بر ابعاد زیست محیطی و اجتماعی پایداری تأثیر مثبتی دارد. با این وجود، هیچ رابطه معناداری بین دوگانگی مدیرعامل و ابعاد عملکرد پایداری وجود ندارد.

ناسیتی^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان حاکمیت شرکتی و هیئت مدیره: تأثیر ترکیب هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکت، به بررسی اثر ترکیب هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکتی در ۳۶۲ شرکت از ۴۶ کشور مختلف پرداخت. این پژوهش در بازه زمانی ۲۰۱۳ الی ۲۰۱۶ و با استفاده از روش رگرسیون حداقل مربعات معمولی انجام شد. نتایج نشان داد در شرکت‌هایی که تنوع بیشتری در هیئت مدیره دارند و بین نقش رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل دوگانگی وجود دارد، عملکرد پایداری شرکتی بالاتر است. همچنین یافته‌ها نشان داد بین استقلال اعضای هیئت مدیره و عملکرد پایداری شرکتی رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

باندارا و همکاران^۴ (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار حاکمیت شرکتی بر گزارش‌گری پایداری پرداختند. این مطالعه بر اساس تجزیه و تحلیل گزارش‌های سالانه ۵۲ شرکت از مارس سال ۲۰۱۷ تا پایان سال ۲۰۱۷ به روش رگرسیون خطی صورت گرفت. نتایج نشان داد ارتباط معناداری بین تناسب مدیران مستقل، دوگانگی نقش مدیرعامل و در دسترس بودن کمیته مسئولیت اجتماعی با افشای گزارش پایداری داوطلبانه وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که گزارش‌دهی پایداری نیز به طور مثبت تحت تأثیر اندازه و رشد شرکت است و شرکت‌های جوان احتمالاً گزارش پایداری بیشتری را افشا می‌کنند.

شمیل و همکاران (۲۰۱۴) پژوهش با عنوان تأثیر ویژگی‌های هیئت مدیره بر گزارش‌دهی پایداری انجام دادند. نمونه‌ای متشکل از ۱۴۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار سریلانکا با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی

1. Badrul Haider & Nishitani
2. Nguyen *et al.*
3. Naciti
4. Bandara *et al.*

طبقه‌ای و داده‌ها از گزارش‌های سالانه ۲۰۱۲ جمع‌آوری شد. فرضیه‌های پیشنهادی با استفاده از رگرسیون لجستیک باینری سلسله‌مراتبی مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج نشان داد که اندازه هیئت مدیره و رهبری دوگانه به طور مثبت با گزارش پایداری و هیئت مدیره با مدیران زن ارتباط منفی با گزارش پایداری دارند. همچنین نتایج نشان داد که گزارش پایداری احتمالاً تحت تأثیر اندازه شرکت و رشد شرکت است. علاوه بر این، نتایج نشان داد که شرکت‌های جوان احتمالاً گزارش‌دهی پایداری را اتخاذ می‌کنند.

پژوهش‌های داخلی

بزرگی و امامی‌میبدی (۱۴۰۱) پژوهشی را با عنوان تأثیر ساختار مالکیت و ویژگی‌های هیئت مدیره بر عملکرد پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ با استفاده از اطلاعات ۱۰۳ شرکت به روش رگرسیون لجستیک مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد بین مالکیت خانوادگی و عملکرد پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین استقلال هیئت مدیره و عملکرد پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. سایر نتایج نشان داد که بین تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، اندازه هیئت مدیره و دوگانگی مدیرعامل با عملکرد پایداری شرکت، رابطه معناداری وجود ندارد.

معزی (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی حاکمیت شرکتی و هیئت مدیره: تأثیر ترکیب هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکت با استفاده از نمونه‌ای متشکل از ۱۹۲ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۹۲ تا ۹۸ و تحلیل رگرسیون چند متغیره با استفاده از روش داده ترکیبی پرداخت. نتایج نشان داد که استقلال هیئت مدیره با عملکرد پایداری شرکت رابطه معناداری دارد، اما تنوع هیئت مدیره با عملکرد پایداری شرکت رابطه معناداری ندارد. نتایج همچنین حاکی از آن است که دوگانگی نقش مدیرعامل با عملکرد پایداری شرکت رابطه معناداری دارد.

کهزادی (۱۴۰۰) پژوهشی تحت عنوان تأثیر ساختار مالکیت و ویژگی‌های هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکت طی سال‌های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۸ انجام داد. نتایج حاکی از آن است که مالکیت خانوادگی، اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره و دوگانگی مسئولیت مدیرعامل تأثیر مثبت بر پایداری عملکرد شرکت دارند و مالکیت نهادی تأثیر منفی بر آن دارد. اما عضویت زنان در هیئت مدیره بر پایداری عملکرد شرکت تأثیر معنادار ندارد.

ثابت‌کوشکی‌نیان (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی رابطه مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و عملکرد پایداری شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. بدین منظور داده‌های مالی ۶۳ شرکت بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۸ به روش رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفت. نتایج نشان داد بین مالکیت نهادی، کیفیت حسابرسی، استقلال هیئت مدیره، استقلال کمیته حسابرسی، تخصص کمیته حسابرسی و عملکرد پایداری شرکتی رابطه معناداری وجود دارد.

عامری (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت مدیره بر افشای گزارش پایداری شرکت‌ها طی بازه زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ با استفاده از نمونه‌ای متشکل از ۹۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. یافته‌ها نشان داد که متغیرهای اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره و درصد مالکیت هیئت مدیره بر سطح افشای

گزارش پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارند. اما متغیر دانش مالی هیئت مدیره بر سطح افشای گزارش پایداری تأثیر معناداری ندارد.

خوزین و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان بررسی اثر ساختار مالکیت بر توسعه سطح گزارشگری پایداری طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۳ انجام دادند و تعداد ۱۵۳ شرکت به عنوان نمونه آماری به روش رگرسیون چندگانه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که درصد سهام بزرگترین سهامدار و درصد سهام دولتی اثری بر سطح گزارشگری پایداری شرکت ندارد. از سوی دیگر با افزایش درصد سهام شناور آزاد، از سطح گزارشگری پایداری در شرکت؛ کاسته می‌شود. پایداری شرکت‌های ایرانی همانند شرکت‌های سایر کشورهای آسیایی در سطح پایینی بوده و نیاز به بهبود بسیاری در افشاء موارد مربوط به حاکمیت شرکتی، وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است که البته این موارد اجزاء اصلی پایداری هستند.

نظری (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر ساختار مالکیت و نوآوری بر شاخص‌های پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار ایران انجام داد. برای این منظور ۱۰۰ شرکت به عنوان نمونه طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ به روش رگرسیون چندگانه مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها حاکی از تأثیر معنادار بین مالکیت نهادی، مالکیت شرکتی و نوآوری با شاخص‌های پایداری می‌باشد.

روش شناسی پژوهش

برای جمع آوری مبانی نظری و اطلاعات مربوط به ادبیات موضوعی پژوهش، از روش کتابخانه‌ای و مقالات منتشر شده در سایت‌های معتبر و مراجعه به پایان‌نامه‌های ارائه شده در سامانه ایرانداک، استفاده شده است. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز پژوهش با مراجعه به ارقام صورت‌های مالی حسابرسی شده و یادداشت‌های توضیحی همراه و همچنین از گزارش فعالیت‌های هیئت مدیره به مجمع عمومی صاحبان سهام استخراج شده است. ابزار گردآوری داده‌ها شامل شبکه جامع اطلاع رسانی کدال و نرم‌افزار ره‌آورد نوین می‌باشد. پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار دارد. روش مطالعه حاضر به دلیل اینکه به بررسی و ارزیابی ویژگی‌ها و صفات و رابطه بین چند متغیر در شرایط واقعی می‌پردازد از لحاظ ماهیت در زمره پژوهش‌های توصیفی و از نظر روش نیز در دسته پژوهش‌های همبستگی محسوب می‌گردد.

جامعه آماری پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۰ می‌باشد.

در پژوهش حاضر برای تعیین نمونه آماری شرکت‌ها با استفاده از روش غربالگری انتخاب می‌شوند. بدین صورت که آن دسته از شرکت‌هایی که دارای شرایط زیر نباشند، از جامعه آماری حذف می‌شوند. شرایط به شرح ذیل است:

- ۱- تا قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۴۰۰ در بورس حضور داشته باشند.
- ۲- سال مالی آنها به پایان اسفند ختم شود و در طی دوره مورد بررسی پژوهش سال مالی خود را تغییر نداده باشند.

۳- از دسته شرکت‌های سرمایه‌گذاری و هلدینگ و بیمه و بانک‌ها نباشند.

۴- داده‌های مورد نیاز پژوهش را در اختیار داشته باشند.

باتوجه به شرایط و محدودیت های اعمال شده و با استفاده از روش غربالگری، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در مجموع تعداد ۱۶۹ شرکت به عنوان نمونه انتخاب گردید. به منظور توصیف و تلخیص داده‌های جمع‌آوری شده از آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شده است. در بخش آمار استنباطی به منظور تحلیل داده‌ها ابتدا آزمون‌های ناهمسانی واریانس، آزمون اف لیمر، آزمون هاسمن، همخطی و خودهمبستگی صورت گرفته و برای سپس برای تأیید و یا رد فرضیه‌های پژوهش از آماره تی و برای بررسی اعتبار مدل، از آماره اف فیشر استفاده شده است. تمامی داده‌های پژوهش در نرم افزار اکسل ساماندهی شده و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات نرم‌افزار ایوبوز^۱ ۱۰ به کار گرفته شده است.

فرضیه های پژوهش

۱- بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۲- بین نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۳- بین تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۴- بین مالکیت دولت و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۵- بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته پژوهش حاضر گزارش پایداری شرکت است. به استناد پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و رضایی و محمدپور (۱۳۹۶) برای اندازه گیری متغیر پایداری شرکت با استفاده از الگوی مسئولیت اجتماعی کارول^۲ (۱۹۹۷) ابتدا شاخص‌هایی برای ابعاد انسان دوستانه، اقتصادی، قانونی، اخلاقی انتخاب گردید. در جدول ۱، متغیرهای مورد استفاده و نحوه اندازه‌گیری آنها بیان شده است. سپس از روش تحلیل پوششی داده‌ها که امکان مقایسه چند شرکت از لحاظ چندین معیار را فراهم می‌کند، برای سنجش ضریب ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به عنوان متغیر وابسته استفاده شد. تحلیل پوششی داده‌ها، ابزاری است که کارایی نسبی شرکت‌هایی را در موضوعی معین اندازه‌گیری می‌کند که دارای ورودی‌ها و خروجی‌های مشابهی می‌باشند. الگوهای اصلی این روش به دو الگوی چارنز- کوپر-رودز و الگوی بنکر- چارنز- کوپر تقسیم می‌شوند. هر کدام از این الگوها را می‌توان به دو رویه ورودی محور و خروجی محور مورد بررسی قرار داد. در الگوی اول فرض بر بازده ثابت نسبت به مقیاس و در الگوی دوم فرض بر بازده متغیر نسبت به مقیاس است. منظور از بازده ثابت نسبت به مقیاس این است که ستاده‌ها به نسبتی تغییر کنند که نهاده‌ها تغییر می‌کنند. برای مثال، اگر نهاده‌ها دو برابر شوند ستاده‌ها هم دو برابر شوند. اما منظور از بازده متغیر نسبت به مقیاس این است که ستاده‌ها متناسب با نهاده‌ها تغییر نکنند.

جدول ۱. نحوه محاسبه متغیر

بعد	متغیر	شاخص	نحوه محاسبه
		نرخ تعدیل کارکنان	نسبت تغییرات کارکنان سال جاری به کارکنان سال قبل (موسوی و همکاران، ۱۳۹۶).
انسان	ورودی	دریافت	در صورتی که شرکت موفق به دریافت گواهینامه ایزو ۱۴۰۰۱ شده باشد برای متغیر مجازی مربوط به ایزو، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر منظور می‌شود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۶).
دوستانه		گواهینامه ایزو ۱۴۰۰۱	
		اقلام تعهدی اختیاری	به استناد پژوهش مهم و همکاران (۱۳۹۴)، برای به دست آوردن اقلام تعهدی اختیاری از مدل تعدیل شده جونز ^۱ (۱۹۹۱)، استفاده می‌شود.
	ورودی		$\alpha_0 \left[\frac{1}{TA_{it-1}} \right] + \alpha_1 \left[\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{TA_{it-1}} \right] + \alpha_2 \left[\frac{PPE_{it}}{TA_{it-1}} \right] + \varepsilon_{it} \frac{TAC_{it}}{TA_{it}} =$
اخلاقی			$TAC_{i,t}$ <p>جمع کل اقلام تعهدی شرکت i در سال t که برابر با سود خالص عملیاتی منهای جریان نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی است.</p> <p>$TA_{i,t-1}$: کل دارایی‌های شرکت i در سال $t-1$</p> <p>$\Delta REV_{i,t}$: تغییر در درآمدهای عملیاتی شرکت i در سال t</p> <p>$\Delta REC_{i,t}$: تغییر در خالص حساب‌های دریافتی شرکت i در سال t</p> <p>$PPE_{i,t}$: ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت i در سال t</p>
		نرخ مؤثر مالیاتی	نسبت مالیات ابرازی به سود و زیان قبل از کسر مالیات (غزنوی قسونی و همکاران، ۱۳۹۷).
		اندازه حسابرِس	اگر حسابرِس شرکت توسط سازمان حسابرِس و شرکت های حسابرِس رتبه الف مورد تأیید بورس، حسابرِس شده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر می‌پذیرد (رمضان احمدی و همکاران، ۱۳۹۳).
قانونی	ورودی		
		جریان‌های نقدی آزاد	به استناد پژوهش رضایی و محمدپور (۱۳۹۶)، از محاسبه جریان‌های نقدی آزاد استفاده شده است.
			$\left[\frac{INC_{it} - TAX_{it} - INTEP_{it} - CSDIV_{it}}{TA_{it}} \right] FCC_{it} =$
اقتصادی			$FCC_{i,t}$ <p>جریان نقدی آزاد شرکت i در سال t</p> <p>$INC_{i,t-1}$: سود عملیاتی شرکت i در سال $t-1$</p> <p>$TAX_{i,t}$: مالیات بر درآمد پرداختی شرکت i در سال t</p> <p>$INTEP_{i,t}$: هزینه بهره پرداختی شرکت i در سال t</p> <p>$CSDIV_{i,t}$: سود پرداختی به سهامداران عادی شرکت i در سال t</p>
		کیوتوبین	به استناد پژوهش نوروش و همکاران (۱۳۹۴) مجموع ارزش بازار سهام شرکت و ارزش بدهی‌ها تقسیم بر دارایی‌ها
		چرخه نقدینگی	به استناد پژوهش رضایی و محمدپور (۱۳۹۶)، از رابطه زیر برای محاسبه چرخه نقدینگی استفاده شده است.
			$CCC_i = INV + AR - AP$ <p>INV: میانگین موجودی کالا تقسیم بر بهای تمام شده کالای فروش رفته ضربدر ۳۶۵</p> <p>BVD: میانگین حساب‌های دریافتی تقسیم بر فروش خالص ضربدر ۳۶۵</p> <p>BVA: میانگین حساب‌های پرداختی تقسیم بر بهای تمام شده کالای فروش رفته ضربدر ۳۶۵</p>

در نهایت پس از جمع‌آوری داده‌های متغیرهای ورودی (ابعاد قانونی، اخلاقی) و خروجی (بُعد اقتصادی)، با استفاده از نرم‌افزار تحلیل پوششی داده‌ها، روش بنکر- چارنز- کوپر خروجی محور، ضریب ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها اندازه‌گیری می‌شود. در این روش، ابتدا مرز کارا میان شرکت‌های مورد بررسی تشکیل می‌شود و براساس آن کارایی هر یک از شرکت‌ها مورد محاسبه قرار می‌گیرد. بدین ترتیب آن واحدهایی که بر روی مرز کارا قرار گرفته باشند دارای کارایی ۱۰۰٪ (یک) و آن واحدهایی که بر بالای این مرز قرار گرفته باشند دارای کارایی کمتر از ۱۰۰٪ (کمتر از یک) خواهند بود. بنابراین اگر واحدهای مورد بررسی روی مرز کارا قرار گیرند می‌توان چنین استدلال کرد که از لحاظ ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت در وضعیت مناسبی نسبت به بقیه واحدها قرار دارند و هر چه مقدار به‌دست آمده کمتر باشد بدان معناست که ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت در سطح پایین‌تری قرار دارد.

متغیرهای مستقل پژوهش حاضر ویژگی‌های هیئت مدیره (اندازه، استقلال، تعداد جلسات هیئت مدیره) و ساختار مالکیت (مالکیت دولتی) و اندازه مؤسسه حسابرسی می‌باشند.

اندازه هیئت مدیره^۱: به استناد پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و بزرگی و میبیدی (۱۴۰۱)، برابر است با تعداد کل اعضای هیئت مدیره

استقلال هیئت مدیره^۲: به استناد پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و بزرگی و میبیدی (۱۴۰۱)، برابر است با نسبت اعضای غیرموظف (مدیران خارجی) در هیئت مدیره به کل اعضای هیئت مدیره

تعداد جلسات هیئت مدیره^۳: به استناد پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و بحری‌ثالث و همکاران (۱۳۹۳)، برابر است با تعداد جلسات برگزار شده هیئت مدیره در هر سال مالی

مالکیت دولتی^۴: به استناد پژوهش‌های ملکیان و همکاران (۱۳۹۵) و ملکیان و نیکروان‌فرد (۱۳۹۴)، مالکیت دولتی و نهادهای وابسته به دولت به‌صورت مجموع سهام در اختیار سهامداران دولتی و نهادهای وابسته به دولت تقسیم بر کل سهام منتشره شرکت محاسبه می‌گردد. طبق ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور، شرکت دولتی واحد سازمانی می‌باشند که با اجازه قانون تشکیل شده و بیش از ۵۰ درصد از سهام آن به صورت مستقیم یا غیرمستقیم متعلق به دولت باشد.

اندازه مؤسسه حسابرسی^۵: به استناد پژوهش رمضان‌احمدی و همکاران (۱۳۹۳)، یک متغیر مجازی است به طوری که اگر شرکت توسط سازمان حسابرسی و مؤسسات معتمد بورس که رتبه الف دارند، حسابرسی شده باشد برابر است با یک و در غیر این صورت برابر است با صفر.

متغیرهای کنترلی پژوهش حاضر شامل، عمر شرکت، اهرم مالی و بازده دارایی می‌باشند.

عمر شرکت^۶: لگاریتم طبیعی سن شرکت از زمانی که در بورس پذیرفته شده است تا پایان دوره بررسی.

اهرم مالی^۷: نسبت بدهی‌ها به کل دارایی‌ها

1. Board Size
2. Board Independence
3. Frequency of Board Meeting
4. Government Ownership
5. Audit Size
6. Age
7. Level of Leverage

بازده دارایی^۱: نسبت سود خالص به کل دارایی‌ها

مدل پژوهش

به پیروی از پژوهش کومار و همکاران (۲۰۲۲)، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از مدل رگرسیونی چندمتغیره به شرح رابطه (۱)، استفاده شده است.

$$SRI_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BSi_{i,t} + \beta_2 BLi_{i,t} + \beta_3 FBMi_{i,t} + \beta_4 GOi_{i,t} + \beta_5 ADi_{i,t} + \beta_6 AGEi_{i,t} + \beta_7 LEVi_{i,t} + \beta_8 ROAi_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

رابطه (۱)

که با توجه به مدل فوق:

$SRI_{i,t}$: گزارش پایداری شرکت i در سال t ; $BSi_{i,t}$: اندازه هیئت مدیره شرکت i در سال t ; $BLi_{i,t}$: اعضای مستقل هیئت مدیره شرکت i در سال t ; $FBMi_{i,t}$: تعداد جلسات هیئت مدیره شرکت i در سال t ; $GOi_{i,t}$: مالکیت دولتی شرکت i در سال t

$ADi_{i,t}$: اندازه مؤسسه حسابرسی شرکت i در سال t ; $AGEi_{i,t}$: عمر شرکت i در سال t ; $LEVi_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t ; $ROAi_{i,t}$: بازده دارایی شرکت i در سال t .

چنانچه ضریب β_1 در سطح اطمینان مورد نظر (۹۵ درصد) مثبت و معنادار باشد، فرضیه اول پژوهش تایید می‌شود. چنانچه ضریب β_2 در سطح اطمینان مورد نظر (۹۵ درصد) مثبت و معنادار باشد، فرضیه دوم پژوهش تایید می‌شود. چنانچه ضریب β_3 در سطح اطمینان مورد نظر (۹۵ درصد) مثبت و معنادار باشد، فرضیه سوم پژوهش تایید می‌شود. چنانچه ضریب β_4 در سطح اطمینان مورد نظر (۹۵ درصد) مثبت و معنادار باشد، فرضیه چهارم پژوهش تایید می‌شود. چنانچه ضریب β_5 در سطح اطمینان مورد نظر (۹۵ درصد) مثبت و معنادار باشد فرضیه پنجم پژوهش تایید می‌شود.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود میانگین گزارش پایداری شرکت برابر با ۰/۴۷۲ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر در حول این نقطه تمرکز یافته‌اند، بدین معنا که متوسط گزارش پایداری شرکت‌های مورد بررسی ۴۷ درصد می‌باشد. میانه این متغیر برابر با ۰/۳۹۳ می‌باشد که نشان می‌دهد گزارش پایداری شرکت‌های مورد بررسی بیشتر از ۳۹ درصد است و نیمی کمتر از این مقدار. میانگین متغیر مالکیت دولتی برابر با ۴۷/۸۸۹ می‌باشد که نشان می‌دهد متوسط سهام تحت تملک دولت در شرکت‌های مورد بررسی بیش از ۴۷ درصد است و میانه این متغیر برابر با ۵۶/۲۳ می‌باشد که نشان می‌دهد سهام تحت تملک دولت در نیمی از شرکت‌های مورد بررسی بالاتر از این میزان می‌باشد و نیمی دیگر کمتر از این میزان می‌باشد. شاخص‌های پراکندگی به طور کلی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از

جمله مهم ترین شاخص های پراکندگی که شرط مطلوب برای وارد کردن متغیر به مدل رگرسیونی است، انحراف معیار است. همان طور که در جدول ۲ نیز قابل مشاهده است، انحراف معیار متغیرها صفر نبوده و حائز این شرط می باشند. در جامعه آماری مورد بررسی بیشترین و کمترین مقدار این پارامتر برابر با $7/348$ و $0/163$ است که به ترتیب مربوط به متغیرهای تعداد جلسات هیئت مدیره و بازده دارایی است. پارامتر چولگی میزان عدم تقارن منحنی فراوانی متغیر را نشان می دهد. اگر ضریب چولگی صفر باشد، جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر منفی باشد، چولگی به چپ وجود خواهد داشت. به عنوان مثال ضریب چولگی متغیر نسبت مدیران مستقل هیئت مدیره، منفی و برابر با $-0/136$ است، یعنی منحنی فراوانی این متغیر در جامعه مورد بررسی چولگی به چپ داشته و به این اندازه از مرکز تقارن انحراف دارد.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	میانگین	میانه	ماکزیمم	مینیمم	انحراف معیار	چولگی
گزارش پایداری شرکت	SRI	0/472	0/393	1	0/037	0/297	0/616
اندازه هیئت مدیره	BS	5/016	5	7	5	0/183	10/738
استقلال هیئت مدیره	BI	0/655	0/6	1	0	0/181	-0/136
تعداد جلسات هیئت مدیره	FBM	16/581	13	59	4	7/164	2/126
مالکیت دولتی	GO	47/889	56/23	95/45	0	32/819	-0/397
اندازه مؤسسه حسابرسی	AD	0/743	1	1	0	0/436	-1/117
عمر شرکت	AGE	2/939	2/995	4/007	0/693	0/494	-1/101
اهرم مالی	LEV	0/537	0/533	1/824	0/031	0/212	0/360
بازده دارایی	ROA	0/152	0/124	0/764	-0/581	0/163	0/430

تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها

برای تجزیه و تحلیل داده های هر یک از مدل های بیان شده نیاز است قبل از پردازش آن ها و آزمون فرضیه ها، فروض کلاسیک مدل آزمون شود.

آزمون اف لیمر و هاسمن

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود سطح معناداری آزمون اف لیمر در مدل های پژوهش کمتر از ۵ درصد است، از این رو نوع داده ها تابلویی است و با توجه به اینکه سطح معناداری نتایج آزمون هاسمن در مدل های پژوهش کمتر از ۵ درصد است؛ لذا باید از اثرات ثابت برای برآورد مدل های پژوهش استفاده کرد.

جدول ۳. نتایج آزمون اف لیمر و هاسمن

نتیجه	آزمون هاسمن		نتیجه	آزمون اف لیمر	
	سطح معناداری	آماره آزمون		سطح معناداری	آماره آزمون
اثرات ثابت	0/0000	61/362	تابلویی	0/0000	5/073

آزمون همخطی

هم خطی به معنای وجود رابطه شدید بین متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل است. برای بررسی هم خطی بین متغیرها از آزمون عامل تورم واریانس^۱ استفاده می‌شود. در واقع یک شاخص معرفی می‌گردد که بیان می‌دارد چه مقدار از تغییرات مربوط به ضرایب برآورد شده بابت هم خطی افزایش یافته است. چون میزان عامل تورم واریانس برای متغیرهای پژوهش کمتر از عدد ۵ بوده است، بنابراین مطابق با جدول ۴ هم خطی وجود ندارد.

جدول ۴. آزمون هم خطی

نماد متغیر	عامل تورم واریانس
BS	۱/۰۲۷
BI	۱/۰۷۶
FBM	۱/۰۸۳
GO	۱/۱۸۱
AD	۱/۰۵۸
AGE	۱/۰۵۲
LEV	۱/۸۵۲
ROA	۱/۷۳۰

آزمون ناهمسانی واریانس

در این پژوهش به منظور بررسی ناهمسانی واریانس از آزمون بروش پاگان گادفری استفاده شده است. فرضیه صفر این آزمون نشان می‌دهد که واریانس مقادیر خطا همسان است و فرضیه مخالف آن بیانگر ناهمسانی واریانس مقادیر خطا است. جدول ۵ نتیجه استفاده از بروش پاگان گادفری را نشان می‌دهد. نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که سطح معناداری محاسبه شده برای مدل‌های پژوهش کمتر از ۵ درصد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاقی می‌باشد که برای رفع این مشکل از روش تخمین مدل به صورت رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

فرض کلاسیک	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون	روش تخمین مدل
همسانی واریانس	۶/۱۵۳	۰/۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم یافته GLS

نتایج آزمون مدل‌های پژوهش

پس از انجام آزمون‌های آماری لازم، به منظور تعیین به‌کارگیری داده‌ها و اطمینان از صحت الگوی برازش شده، نتایج نهایی حاصل از تخمین مدل‌های پژوهش در ادامه ارائه می‌گردد.

نتایج حاصل از آزمون مدل پژوهش

در تحلیل نتایج ابتدا به بررسی معناداری مدل و میزان بیان‌کنندگی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی پرداخته شده و در ادامه قبل از ارائه نتایج اصلی، به بیان مدل پژوهش پرداخته می‌شود.

همان‌طور که در جدول ۶، مشاهده می‌شود مقدار سطح معناداری اف فیشر در مدل برابر با ۰/۰۰۰ است. چون این مقدار کمتر از سطح خطای ۵ درصد است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۹ درصد رد می‌شود، یعنی مدل معناداری وجود دارد؛ به عبارتی مدل مورد بررسی دارای اعتبار است. ضریب تعیین تعدیل شده در مدل نیز ۰/۷۹ است، این ضریب بیان‌گر این است که متغیرهای مستقل و کنترلی در این مدل توانایی توجیه بیش از ۷۹ درصد از تغییرات سطوح متغیر وابسته را دارا می‌باشند. در مدل پژوهش، مقدار سطح معناداری آماره دوربین واتسون برابر با ۱/۹۷ است که حاکی از عدم خودهمبستگی بین باقی‌مانده‌های مدل است.

جدول ۶. نتایج آزمون مدل پژوهش

$SRI_{it} = \beta_0 + \beta_1 BS_{it} + \beta_2 BI_{it} + \beta_3 FBM_{it} + \beta_4 GO_{it} + \beta_5 AD_{it} + \beta_6 AGE_{it} + \beta_7 LEV_{it} + \beta_8 ROA_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
اندازه هیئت مدیره	BS	-۰/۰۵۵	۰/۰۱۵	-۳/۵۳۹	۰/۰۰۰
استقلال هیئت مدیره	BI	-۰/۰۰۸	۰/۰۳۳	-۰/۲۶۵	۰/۷۹۸
تعداد جلسات هیئت مدیره	FBM	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	-۲/۰۰۷	۰/۰۴۵
مالکیت دولتی	GO	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۴۸۷	۰/۶۲۶
اندازه مؤسسه حسابرسی	AD	-۰/۲۰۴	۰/۰۱۳	-۱۵/۳۳۳	۰/۰۰۰
عمر شرکت	AGE	-۰/۳۰۶	۰/۰۵۵	-۵/۴۷۶	۰/۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۰/۱۷۶	۰/۰۴۱	۴/۲۱۱	۰/۰۰۰
بازده دارایی	ROA	-۰/۰۵۷	۰/۰۴۹	-۱/۱۴۱	۰/۲۵۴
عرض از مبدا	C	۱/۷۵۸	۰/۱۹۵	۸/۹۹۸	۰/۰۰۰
آماره F	۲۷/۲۶۴	ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۷۹۰
سطح معناداری F	۰/۰۰۰	آزمون دوربین واتسون			۱/۹۷۰

هدف فرضیه اول پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؟ همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر اندازه هیئت مدیره برابر با ۰/۰۰۰ می‌باشد که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به صورت معنادار می‌باشد، همچنین ضریب برآورد شده متغیر ذکر شده برابر با -۰/۰۵۵ است که نشان می‌دهد رابطه مورد بررسی به صورت منفی و معکوس می‌باشد. بنابراین با توجه به ضریب برآورد شده متغیر اندازه هیئت مدیره، نمی‌توان گفت بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه اول رد می‌گردد.

هدف فرضیه دوم پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؟ همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره برابر با ۰/۷۹۸ می‌باشد که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به صورت معنادار نمی‌باشد، همچنین ضریب برآورد شده متغیر ذکر شده برابر با -۰/۰۰۸ است که نشان می‌دهد رابطه مورد بررسی به صورت منفی و معکوس می‌باشد. بنابراین با توجه به سطح معناداری و

ضریب برآورد شده متغیر نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره، نمی‌توان گفت بین نسبت اعضای مستقل هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه دوم رد می‌گردد.

هدف فرضیه سوم پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؟ همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر بین تعداد جلسات هیئت مدیره برابر با $0/045$ می‌باشد که نشان می‌دهد تاثیر این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به صورت معنادار می‌باشد، همچنین ضریب برآورد شده متغیر ذکر شده برابر با $0/003$ - است که نشان می‌دهد رابطه مورد بررسی به صورت منفی و معکوس می‌باشد. بنابراین با توجه به ضریب برآورد شده متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره، نمی‌توان گفت بین تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه سوم رد می‌گردد.

هدف فرضیه چهارم پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین مالکیت دولت و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؟ همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر مالکیت دولت برابر با $0/626$ می‌باشد که نشان می‌دهد تاثیر این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به صورت معنادار نمی‌باشد، همچنین ضریب برآورد شده متغیر ذکر شده برابر با $0/000$ است که نشان می‌دهد رابطه مورد بررسی به صورت مثبت و مستقیم می‌باشد. بنابراین با توجه به سطح معناداری متغیر مالکیت دولت، نمی‌توان گفت بین مالکیت دولت و گزارش پایداری شرکت رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه چهارم رد می‌گردد.

هدف فرضیه پنجم پژوهش پاسخ به این سوال است که آیا بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؟ همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، مقدار سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی برابر با $0/000$ می‌باشد که نشان می‌دهد تاثیر این متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد به صورت معنادار می‌باشد، همچنین ضریب برآورد شده متغیر ذکر شده برابر با $0/204$ - است که نشان می‌دهد رابطه مورد بررسی به صورت منفی و معکوس می‌باشد. بنابراین با توجه به ضریب برآورده شده متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی، نمی‌توان گفت بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود دارد. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه پنجم رد می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تعیین تأثیر ساختارهای مالکیت و ویژگی‌های حاکمیتی بر گزارش پایداری شرکت انجام شده است. نتایج به دست آمده حاصل از آزمون پژوهش‌ها نشان داد که فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد گردیدند.

فرضیه اول پژوهش، رابطه بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت را مورد بررسی قرار داد. بر مبنای نتایج به دست آمده، فرضیه اول پژوهش رد شده و نمی‌توان گفت بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت

رابطه مثبت وجود دارد. نتایج نشان داد رابطه بین اندازه هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت به صورت منفی می‌باشد، بدین معنا که با افزایش تعداد اعضای هیئت مدیره، گزارشگری پایداری شرکت کاهش می‌یابد. اندازه هیئت مدیره بزرگ منجر به هماهنگی ناکارآمد و افزایش هزینه نمایندگی می‌شود. به طور مشابه، اندازه بزرگ هیئت مدیره مشکلات ارتباطی، تاخیر در تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد و منجر به کنترل ضعیف‌تر بر مدیریت می‌شود. نتایج این فرضیه از پژوهش حاضر مطابق با پژوهش بزرگی و امامی‌میبدی (۱۴۰۱) ملکیان و همکاران (۱۳۹۸) و مغایر با پژوهش کومار و همکاران (۲۰۲۲)، شمیل و همکاران (۲۰۱۴)، کهزادی (۱۴۰۰) و عامری (۱۳۹۸) می‌باشد.

فرضیه دوم پژوهش، رابطه بین نسبت مدیران مستقل و گزارش پایداری شرکت را مورد بررسی قرار داد. بر مبنای نتایج بدست آمده، فرضیه دوم پژوهش رد شده و نمی‌توان گفت بین نسبت مدیران مستقل و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج نشان داد در شرکت‌های ایرانی مدیران غیرموظف هیئت مدیره نسبت به سایر اعضای هیئت مدیره، انگیزه قوی برای نظارت بر کار مدیران اجرایی و فرایند گزارشگری ندارند. با توجه به اینکه مدیران غیرموظف هیچگونه وابستگی مالی و اجرایی به شرکت نداشته، می‌تواند انگیزه آنها را برای تشویق مدیران برای افشای بهتر پایداری شرکتی کاهش دهد. می‌توان این رابطه را این‌گونه توجیه کرد که وجود یک رابطه منفی بین مدیران مستقل و میزان افشا به واسطه آن است که مدیران مستقل، جایگزین مقرون به صرفه برای افشای اطلاعات هستند. نتایج این فرضیه از پژوهش حاضر مغایر با پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲)، بدرالحیدر و نیشیتانی (۲۰۲۲)، ناسیتی (۲۰۱۹)، باندارا و همکاران (۲۰۱۸)، بزرگی و امامی‌میبدی (۱۴۰۱) معزی (۱۴۰۰)، ثابت‌کوشکی‌نیا (۱۴۰۰) و مطابق با پژوهش‌های امران و همکاران^۱ (۲۰۱۴)، شمیل و همکاران (۲۰۱۴) و محمود و اورالین (۲۰۱۷) و معصومی و همکاران (۱۳۹۷) می‌باشد.

فرضیه سوم پژوهش، رابطه بین تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت را مورد بررسی قرار داد. بر مبنای نتایج بدست آمده، فرضیه سوم پژوهش رد شده و نتایج نشان داد که بین تعداد جلسات هیئت مدیره و گزارش پایداری شرکت رابطه منفی وجود دارد. بدین معنا که با برگزاری تعداد جلسات بیشتر در هیئت مدیره، گزارشگری پایداری کاهش می‌یابد. جلسات متعدد به برقراری ارتباط بهتر میان مدیران و اعضای هیئت مدیره کمک می‌کند. اما برگزاری جلسات بیش از حد هیئت مدیره، علاوه بر هزینه‌هایی که دارد (از قبیل زمان مدیریت، هزینه مسافرت و حق‌الزحمه حضور در جلسات هیئت مدیره)، باعث انحراف مدیران شرکت از مسئولیت‌های عملیاتی و روزمره خود می‌گردد. از این‌رو هیئت مدیره می‌بایست تعادلی میان هزینه-منفعت تعداد جلسات برقرار کند. نتایج این فرضیه از پژوهش حاضر مغایر با پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و مطابق با پژوهش‌های حاجی^۲ (۲۰۱۳) ملکیان و همکاران (۱۳۹۸) می‌باشد.

فرضیه چهارم پژوهش، رابطه بین مالکیت دولتی و گزارش پایداری شرکت را مورد بررسی قرار داد. بر مبنای نتایج بدست آمده، فرضیه چهارم پژوهش رد شده و نمی‌توان گفت بین مالکیت دولتی و گزارش پایداری شرکت رابطه معناداری وجود دارد. سرمایه‌گذاران در بورس به دو دسته سهامداران حقیقی و سهامداران حقوقی تقسیم می‌شوند. بخشی از سهامداران حقوقی را واحدهای دولتی و شبه دولتی مانند بانک‌ها، بیمه تأمین اجتماعی، صندوق‌های

1. Amran et al.

2. Haji

بازنشتگی تشکیل می‌دهند. این سهامداران به دلیل سهم اندک از شرکت و نداشتن منفعت در جریان‌های نقدی شرکت به‌طور مستقیم هیچ انگیزه شخصی برای نظارت بر مدیران ندارند. نتایج این فرضیه از پژوهش حاضر مغایر با پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲) و مطابق با پژوهش‌های فواده و همکاران (۲۰۲۲)، حاجی (۲۰۱۳) و خوزین و همکاران (۱۳۹۷) می‌باشد.

فرضیه پنجم پژوهش، رابطه بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت را مورد بررسی قرار داد. بر مبنای نتایج بدست آمده، فرضیه پنجم پژوهش رد شده و نمی‌توان گفت بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارش پایداری شرکت رابطه مثبت وجود دارد. از دلایل رد فرضیه حاضر، عدم وجود چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی می‌باشد که در ایران فعالیت نمی‌کنند و دلیل دیگر می‌تواند حضور پررنگ سازمان حسابرسی در بیشتر شرکت‌ها و حسابرسی صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران توسط سازمان حسابرسی باشد که منجر به عدم بررسی مؤثر همه مؤسسات حسابرسی با اندازه‌های کوچک و بزرگ می‌شود. نتایج این فرضیه از پژوهش حاضر مغایر با پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۲)، محمود و اورازالین (۲۰۱۷) الحلابی و حسینی (۲۰۱۵) می‌باشد.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش به سهامداران پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از فعالیت‌هایی که کارایی و اثربخشی کمتری دارند و نظارت بهتر بر مدیران برای افزایش گزارشگری پایداری شرکت، ترکیب هیئت مدیره را با اعضای کمتری برگزینند. به سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران پیشنهاد می‌شود، تمهیداتی بیندیشند که مشوق-هایی برای مدیران غیرموظف در جهت تشویق مدیران برای گزارشگری پایداری شرکت در نظر گیرند و انگیزه مدیران مستقل را تقویت نمایند. به رئیس هیئت مدیره پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از انحراف مدیران شرکت از مسئولیت‌های عملیاتی و روزمره خود، تعداد جلسات را کاهش داده و کیفیت برگزاری جلسات را افزایش دهند. به سیاست‌گذاران دولتی توصیه می‌شود برای جلوگیری از انگیزه‌های سودجویانه و یا عدم تمایل سهامداران دولتی نسبت به نظارت مؤثر بر گزارشگری پایداری شرکت، میزان تملک سهامداران دولتی را به میزان یکسانی تعیین کنند که سهامداران دولتی در هر شرایطی انگیزه‌های یکسان داشته باشند. لازم است به مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی بیشتر بها داده شود و زمینه برای رقابت این مؤسسات با سازمان حسابرسی فراهم شود.

مهمترین محدودیتی که در اجرای پژوهش وجود داشته و در تعبیر و تفسیر نتایج پژوهش و قابلیت تعمیم آن بایستی مورد ملاحظه قرار گیرد، عدم دسترسی به داده‌های کیفی پایداری شرکتی می‌باشد که در صورت استفاده از داده‌های کیفی این متغیر، ممکن است نتایج متفاوتی نسبت به نتایج حاضر حاصل گردد. با توجه به این‌که پژوهش حاضر در بازه زمانی ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۰ انجام شده است، در تعمیم نتایج به دیگر بازه‌های زمانی احتیاط لازم به عمل آید.

فهرست منابع

بحری‌ثالث، جمال، بهنمون، یعقوب، مددی‌زاده، ابراهیم. (۱۳۹۳). ویژگی‌های هیأت مدیره و استراتژی مالیاتی جسورانه. فصلنامه حسابداری مدیریت، ۷(۲۲)، ۶۷-۵۳.

- بزرگی، حمیدرضا، امامی‌میبدی، مریم. (۱۴۰۱). تأثیر ساختار مالکیت و ویژگی‌های هیئت مدیره بر عملکرد پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۶(۲۱)، ۱۷۷۷-۱۷۹۳.
- پیرایش، رضا، اشتری، اسماعیل. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین چرخش حساب‌رسان و ساختار مالکیت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، ۱۷(۶۶)، ۱۷۱-۱۸۸.
- ثابت‌کوشکی‌نیان، مجید. (۱۴۰۰). بررسی رابطه مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و عملکرد پایداری شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری*، مؤسسه آموزش عالی شان‌دیز.
- خوزین، علی، طالب‌نیا، قدرت‌الله، گرکز، منصور، بنی‌مهد، بهمن. (۱۳۹۸). بررسی اثر ساختار مالکیت بر توسعه سطح گزارشگری پایداری. *فصلنامه حسابداری مدیریت*، ۱۱(۳۶)، ۱-۱۳.
- رضایی، فرزین، عیدان ترک زاده، خدیجه، نصیری، ناصر. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر نسبت تقسیم سود شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه بورس اوراق بهادار*، ۴(۱۳)، ۱۱۳-۱۳۳.
- رضایی، فرزین، محمدپور، مهدیه. (۱۳۹۶). تبیین رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و هزینه سرمایه ضمنی آنها. *فصلنامه پژوهش‌های نوین در حسابداری و حسابرسی*، ۱(۱)، ۱۱۷-۱۳۸.
- رمضان‌احمدی، محمد؛ قلمبر، محمدحسین؛ درسه، سیدصابر. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر اندازه مؤسسه حسابرسی و اظهارنظر حسابرس بر خطر سقوط آتی قیمت سهام. *بررسی‌های حسابداری*، ۱(۴)، ۳۷-۵۹.
- ستایش، محمد، مهتری، زینب. (۱۳۹۷). چارچوبی برای کلیات مبانی نظری گزارشگری یکپارچه در ایران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۰(۳۶)، ۸۵-۱۰۶.
- صالحی، مهدی، عبدلی‌محمودآباد، ناصر. (۱۳۹۷). تأثیر تخصص حسابرس در صنعت بر ریسک‌پذیری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، ۱۸(۷۰)، ۲۴-۵.
- عامری، حسین. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر ویژگی‌های هیات مدیره بر افشای گزارش پایداری شرکت‌ها. *فصلنامه حسابداری و منافع اجتماعی*، ۹(۳)، ۱۸۵-۲۰۲.
- عبدی، مصطفی، کردستانی، غلامرضا، رضازاده، جواد. (۱۳۹۸). طراحی الگوی منسجم گزارشگری پایداری شرکت‌ها. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۱(۴)، ۲۳-۴۴.
- غزنوی‌قصونی، رضا، آهنگری، مهناز، وقفی، سیدحسام، غزنوی، مهرداد. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین مدیریت سود و میزان اجتناب از مالیات با ریسک سقوط قیمت سهام با در نظر گرفتن نقش قدرت مدیرعامل. *فصلنامه پژوهش‌های حسابداری و حسابرسی عملیاتی و عملکرد*، ۲(۱)، ۱۱۱-۱۳۴.

- فخاری، حسین، ملکیان، اسفندیار، جفایی‌رهنی، منیر. (۱۳۹۶). تبیین و رتبه‌بندی مولفه‌ها و شاخص‌های گزارشگری زیست محیطی، اجتماعی و راهبردی شرکتی به روش تحلیل سلسله مراتبی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری ارزشی و رفتاری*، ۲(۴)، ۱۵۳-۱۸۷.
- کهادی، سیروس. (۱۴۰۰). تأثیر ساختار مالکیت و ویژگی‌های هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکت. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- معزی، مهدیه. (۱۴۰۰). حاکمیت شرکتی و هیئت مدیره: تأثیر ترکیب هیئت مدیره بر عملکرد پایداری شرکت. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.
- معصومی، سیدرسول، صالح‌نژاد، سیدحسن، ذبیحی‌زرین‌کلایی، علی. (۱۳۹۷). شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، ۱۸(۷۰)، ۱۹۵-۲۲۱.
- ملکیان، اسفندیار، نیکروان‌فرد، بیتا. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر مالکان نهادی و دولتی بر دستمزد حسابرسی مستقل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله‌ی پیشرفت‌های حسابداری*، ۷(۱:۶۸/۳)، ۱۶۶-۱۳۹.
- مهام، کیهان، علی‌پور، کیهان، طالبی، بهمن. (۱۳۹۴). رابطه مدیریت سود با عملکرد بازار شرکت‌های توزیع کننده سود سهمی. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۵(۱۸)، ۱۴۵-۱۶۶.
- نظری، سوسن. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر ساختار مالکیت و نوآوری بر شاخص‌های پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار ایران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری*، مؤسسه آموزش عالی آبان هراز.
- نوروش، ایرج، مومنی‌یانسری، ابوالفضل، صفری‌گرایی، مهدی. (۱۳۹۴). کیفیت سود و ارزش شرکت: شواهدی از شرکت‌های ایرانی. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۷(۴)، ۱۸-۱.

Abdi, M., Kordestani, G., & Rezazade, J. (2019). Designing of Corporates' Coherent Sustainability Reporting Model. *Financial accounting research*, 11(4), 23-44. [In Persian]

Ramezan Ahmadi, M., Ghalmbor, M. H., & Dorseh, S. S. (2014). Impact of Audit Firm Size and Auditor's Opinion on Future Stock Price Crashes. *Journal of Iranian Accounting Review*, 1(4), 37-59. [In Persian]

Al Farooque, O., & Ahulu, H. (2017). Determinants of social and economic reportings: evidence from Australia, the UK and South African multinational enterprises. *International Journal of Accounting & Information Management*, 25(2), 177-200.

Alshbili, I., Elamer, A. A., & Beddewela, E. (2020). Ownership types, corporate governance and corporate social responsibility disclosures: Empirical evidence from a developing country. *Accounting Research Journal*, 33(1), 148-166.

Ameri, H. (2019). Investigating the Impact of the Board of Directors on Disclosure of Corporate Sustainability Report. *Journal of Accounting and Social Interests*, 9(3), 185-202. [In Persian]

Amran, A., Lee, S. P., & Devi, S. S. (2014). The influence of governance structure and strategic corporate social responsibility toward sustainability reporting quality. *Business Strategy and the environment*, 23(4), 217-235.

- Appiagyei, K., Djajadikerta, H. G., & Mat Roni, S. (2023). The impact of corporate governance on integrated reporting (IR) quality and sustainability performance: evidence from listed companies in South Africa. *Meditari Accountancy Research*, 31(4), 1068-1092.
- Aras, G., & Crowther, D. (2008). Governance and sustainability: An investigation into the relationship between corporate governance and corporate sustainability. *Management Decision*, 46(3), 433-448.
- Haider, M. B., & Nishitani, K. (2022). Ownership structure, corporate governance, and assurance in sustainability reporting: evidence from Japan. *International Journal of Disclosure and Governance*, 19(4), 374-388.
- Bahri sales, J., Behanmon, Y., & Madadzadeh, E. (2015). Board of Directors' Characteristics and Tax Aggressiveness. *Management Accounting*, 7(22), 53-67. [In Persian]
- Bandara, T. P., Shasanka, H. U., Edirisinghe, E. L., Dissanayake, D. G., & Rathnasiri, K. A. (2018). Impact of Corporate Governance on Level of Sustainability Reporting of Sri Lankan Listed Companies. *Corpoarte Ownersh. Control*, 5(2), 1-25.
- Barako, D.G. (2007). Determinants of voluntary disclosure in Kenyan Companies annual reports. *African Journal of Business Management*, 1(5), 113-128.
- Bourlakis, M., Maglaras, G., Aktas, E. & Gallear, D. (2014). Firm size and sustainable performance in food supply chains: Insights from Greek SMEs. *International Journal Production Economics*, 152, 112-130.
- Bozorgi, M., & Emami maebodi, M. (2022). The effect of ownership structure and characteristics of the board of directors on sustainable performance in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Quarterly journal of new research approaches in management and accounting*, 6(21), 1793-1777. [In Persian]
- Brooks, C., & Oikonomou, I. (2018). The effects of environmental, social and governance disclosures and performance on firm value: A review of the literature in accounting and finance. *The British Accounting Review*, 50(1), 1-15.
- Choi, B.B., Lee, D., & Psaros, J. (2013). An Analysis of Australian Company Carbon Emission Disclosures. *Pacific Accounting Review*, 25(1), 58-79.
- Dissanayake, D., Tilt, C. and Xydias-Lobo, M. (2016). Sustainability reporting by publicly listed companies in Sri Lanka. *Journal of Cleaner Production*, 129, 169-182.
- El-Halaby, S., & Hussainey, K. (2015). The determinants of social accountability disclosure: Evidence from Islamic banks around the world. *International Journal of Business*, 20(3), 202.
- Fakhari, H., Malekian, E., & Jafaei Rahni, M. (2018). Explaining and Ranking of the components and indicators of environmental, social and corporate governance reporting by Analytic Hierarchy Process in the companies listed in Stock Exchange. *Bi-Quarterly Journal of Value and Behavioral Accounting*, 2(4), 153-187. [In Persian]
- Ghaznavi, R., Vaghfi, S. H., & Ghaznavi, M. (2018). Investigate The Relationship Between the Tax Avoidance and Earnings Management and Stock Price Crash Risk by Emphasizing Role of Powerful CEOs The Tax Avoidance and Earnings Management. *Journal of New Researches in Accounting and Auditing*, 2(01), 111-134. [In Persian]
- Ahmed Haji, A. (2013). Corporate social responsibility disclosures over time: evidence from Malaysia. *Managerial auditing journal*, 28(7), 647-676.
- Hammami, A., & Hendijani Zadeh, M. (2020). Audit quality, media coverage, environmental, social, and governance disclosure and firm investment efficiency: Evidence from Canada. *International Journal of Accounting & Information Management*, 28(1), 45-72.

- Jizi, M. I., Salama, A., Dixon, R., & Stratling, R. (2014). Corporate governance and corporate social responsibility disclosure: Evidence from the US banking sector. *Journal of business ethics*, 125, 601-615.
- Jones, J., (1991). Earnings Management during Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193-229.
- Karamanou, I., & Vafeas, N. (2005). The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting research*, 43(3), 453-486.
- Khan, A., Muttakin, M. B., & Siddiqui, J. (2013). Corporate governance and corporate social responsibility disclosures: Evidence from an emerging economy. *Journal of business ethics*, 114, 207-223.
- Khozein, A., Talebnia, G., Garkaz, M., & Banimahd, B. (2018). Effect of Ownership Structure on the Development of the Sustainable Reporting. *Management Accounting*, 11(36), 1-13. [In Persian]
- Kohzadi, Sirus. (2021). The effect of ownership structure and characteristics of the board of directors on the company's sustainability performance. *Master's thesis in accounting*, Islamic Azad University, Maroodasht branch. [In Persian]
- Kumar, K., Kumari, R., Nandy, M., Sarim, M., & Kumar, R. (2022). Do ownership structures and governance attributes matter for corporate sustainability reporting? An examination in the Indian context. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 33(5), 1077-1096.
- Lim, R. (2011). Are corporate governance attributes associated with accounting conservatism?. *Accounting & Finance*, 51(4), 1007-1030.
- Liu, X., & Zhang, C. (2017). Corporate governance, social responsibility information disclosure, and enterprise value in China. *Journal of Cleaner Production*, 142, 1075-1084.
- Maham, K., Alipour, S., & Talebi, B. (2015). Earnings Management and the Market Performance of Stock Dividend Distributing Firms. *Empirical Research in Accounting*, 5(4), 145-166. [In Persian]
- Mahmood, M., & Orazalin, N. (2017). Green governance and sustainability reporting in Kazakhstan's oil, gas, and mining sector: Evidence from a former USSR emerging economy. *Journal of cleaner Production*, 164, 389-397.
- Malekian, E., & NikravanFard, B. (2015). The impact of institutional and governmental ownership on audit fees (Firms Listed in Tehran Stock Exchange). *Journal Of Accounting Advances*, 7(1), 127-162. [In Persian]
- Masoumi, S., Salehnejad, H., & Zabihi, A. (2018). Identification of variables affecting the amount of sustainability reporting of companies admitted to the Tehran Stock Exchange. *Journal of Audit Science*, 18(70), 195-221. [In Persian]
- Moaezee, M. (2021). Corporate Governance and Board of Directors: The Impact of Board Composition on Corporate Sustainability Performance. *Master's thesis in accounting*, Islamic Azad University, Bandar Abbas branch. [In Persian]
- Naciti, V. (2019). Corporate governance and board of directors: the effect of a board composition on firm sustainability performance. *Journal of Cleaner Production*, 237, 1-18.
- Nazari, S. (2018). Investigating the impact of ownership structure and innovation on sustainability indicators in companies admitted to Iran Stock Exchange. *Master's thesis in accounting*, Aban Haraz Institute of Higher Education. [In Persian]
- Nguyen, L. T., Doan, A. N., & Frömmel, M. (2021). Boards of directors and corporate sustainability performance: Evidence from the emerging East Asian markets. *International Journal of Disclosure and Governance*, 18, 95-105.
- Noravesh, I., Momeni Yanesari, A., & Safari Gerayli, M. (2016). Earnings quality and firm value: evidence from Iranian firms. *Financial Accounting Research*, 7(4), 1-18. [In Persian]

Orazalin, N., & Mahmood, M. (2018). Economic, environmental, and social performance indicators of sustainability reporting: Evidence from the Russian oil and gas industry. *Energy policy*, 121, 70-79.

Pirayesh, R., Mansouri, A., & Ghorghi, H. S. (2013). Association Between Auditors' Rotation and Firm Ownership Structure in Listed Companies on Tehran Stock Exchange. *World Applied Sciences Journal*, 23(3), 326-332. [In Persian]

Rezaei, F., Eidantorkzadeh, K., & Nasiri, N. (2011). Impact of Ownership Structure on Dividend Policy in Tehran Stock Exchange. *Journal of Securities Exchange*, 4(13), 113-133. [In Persian]

Rezaei, F., & Mohammadpur, M. (2017). Explaining the relationship between social responsibility of companies and their implicit capital cost. *Quarterly Journal of New Researches in Accounting and Auditing*, 1(1), 117-138. [In Persian]

Sabet Kushkinian, M. (2021). Investigating the relationship between corporate governance mechanisms and corporate sustainability performance in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Master's thesis in accounting*, Shandiz Institute of Higher Education. [In Persian]

Said, R., Hj Zainuddin, Y., & Haron, H. (2009). The relationship between corporate social responsibility disclosure and corporate governance characteristics in Malaysian public listed companies. *Social responsibility journal*, 5(2), 212-226.

Salehi, M., & Abdoli, N. (2018). The effect of the auditor's expertise in the industry on the risk-taking of companies admitted to the Tehran Stock Exchange. *Journal of Audit Science*, 18(70), 5-24. [In Persian]

Setayesh, M.H., & Mehtari, Z. (2018). A Framework for General Theoretical Foundations of Integrated Reporting in Iran. *Financial accounting research*, 10(36), 85-106. [In Persian]

M. Shamil, M., M. Shaikh, J., Ho, P. L., & Krishnan, A. (2014). The influence of board characteristics on sustainability reporting: Empirical evidence from Sri Lankan firms. *Asian Review of Accounting*, 22(2), 78-97.